

SØREN KIERKEGAARD

ESIPUHE

HUPILUKEMISTA ERI SÄÄDYILLE AJAN JA TILAISUUDEN MUKAAN

Kirjoittanut Nicolaus Notabene

Jokaisella esteettisesti kehittyneellä kirjailijalla on kai ollut hetkensä, jolloin häntä ei olisi huvittanut kirjoittaa kirjaa mutta hänen on kovasti tehnyt mieli kirjoittaa esipuhe kirjaan, samantekevää, onko kirja hänen itsensä vai jonkun toisen kirjoittama. Tämä viittaa siihen, että esipuhe on olennaisesti erilainen kuin kirja ja että esipuheen kirjoittaminen on jotakin aivan muuta kuin kirjan kirjoittaminen; sillä vastakkaisessa tapauksessa ilmenisi halu vain silloin kun joko on kirjoittanut kirjan tai ajatellut kirjoittavansa sen, niin kuin sitä pinnallisesti ajatellaan ja siksi esitetään kysymys siitä, tulisiko esipuhe kirjoittaa ensimmäisenä vai viimeisenä. Tällaisessa tilanteessa on kuitenkin joko ollut asiaa tai on ajateltu, että sellaista olisi. Mutta kun nyt kerran ilman sitäkin voi tehdä mieli kirjoittaa esipuhe, on helppo käsittää, ettei tässä voi olla kyse mistään tietystä asiasta, sillä siinä tapauksessa tulee itse esipuheesta kirja ja kysymys esipuheesta ja kirjasta lykkääntyy. Esipuhe sellaisenaan, emansipoitunut esipuhe, ei saa käsitellä mitään asiaa, vaan sen tulee käsitellä ei-mitään, ja sikäli kun se vaikuttaisi käsittelevän jotakin ja kertovan jostakin, tämän täytyy olla vain näennäistä ja päästä keksittyä.

Täten on esipuhe määritetty täysin lyyrisesti ja käsitteensä mukaan, kun taas esipuhe vulgaaristi ja perinteisesti ymmärrettynä on ajan ja tavan mukainen seremonia. Esipuhe on vire. Esipuheen kirjoittaminen on kuin viikatteen teroittamista, kuin kitaran virittämistä, kuin lapsen kanssa puhumista, kuin ikkunasta ulos sylkäisemistä. Ei tiedä, kuinka tulee käymään, sitä joutuu halun valtaan, ja se on halu uskomattomasti vapista tuotteliaisuuden tunnelmissa, halu kirjoittaa esipuhe, ja tällainen halu koetaan *sub noctem susurri*. Esipuheen kirjoittaminen on kuin soittaisi ovikelloa pilan päiten; kuin kävelisi nuoren tytön ikkunan ohi katukiviä katsellen, kuin huitoisi keppiään ilmassa tuulen perään, kuin heiluttaisi hattuaan, vaikkei tervehdi ketään. Esipuheen kirjoittaminen on kuin olisi tehnyt jotakin, joka oikeuttaa vaatimaan hieman huomiota; kuin omalla tunnolla olisi jotakin, joka koettelee uskollisuutta; kuin kutsuisi tanssiin, itseään liikkuttamattaankin, kuin kannustaisi vasemmalla pohkeella, kiristäisi ohjaksia oikealle ja kuulisi ratsun sanovan: Pst, ja itse haistattaisi pitkät koko maailmalle; se on kuin olisi mukana saattamatta lainkaan aavistaa olevansa mukana, kuin seisoi

Valbyn mäellä villihanhia katselemassa. Esipuheen kirjoittaminen on kuin olisi saapunut päivävaunulla ensimmäiselle asemalle, pysyttelisi pimeässä kopissa, aavistaen, mitä ulkona tulee näkymään, näkisi portin ja sen myötä taivaan avattuna, katselisi maantietä, jolla iäti on enemmän edessään, silmäilisi metsän odottavia salaisuuksia, polun viettelevää katoamista; kuulisi postitorven äänen ja kaiun vihjailevan kutsun, kuulisi ajurin lujan maiskauksen ja metsän hämmentyneen toiston ja matkustajien hilpeät keskustelut. Esipuheen kirjoittaminen on kuin olisi saapunut perille, seisoi viihtyisässä tuvassa, tervehtisi kaihon kaivattua hahmoa, istuisi kiikkutuolissa, täyttäisi piipun, sytyttäisi sen – ja olisi niin loputtoman paljon, mistä keskenään keskustella. Esipuheen kirjoittaminen on kuin huomaisi olevansa parhailaan rakastumassa, sielu suloisesti rauhattomana, arvoitus annettuna, jokainen tapahtuma vihjeenä selityksestä. Esipuheen kirjoittaminen on kuin taivuttaisi jasmiinimajan oksat sivuun ja näkisi hänet, joka istuu piilossa: rakkaimpani. Sellaista, oi! sellaista on esipuheen kirjoittaminen – entä millainen on hän, joka sen kirjoittaa? Hän käy sisään ja ulos ihmisten lomassa houkkana talvisin ja narrina kesäisin, hän on hyvää päivää ja näkemiin samassa henkilössä, aina iloinen ja suruton, itseensä tyytyväinen, oikea kevytmielinen tyhjäntoimittaja, moraaliton henkilö, sillä hän ei käy pörssissä nyhtämässä rahaa kasaan, vaan sen kun kävelee ohii; hän ei puhu yleiskokouksissa, koska ilma on siellä liian ummehtunutta; hän ei ehdota maljoja missään yhdistyksessä, koska ilmoitus pitäisi tehdä useita päiviä etukäteen; hän ei juokse systeemin asioilla; hän ei maksa velkoja valtiolle eikä hän ole siitä edes huolissaan. Hän kulkee läpi elämän niin kuin suutaripoika käy vihellellen halki katujen, ja vaikka se, joka tarvitsee saappaita seisoo odottamassa, niin odottakoon, niin kauan kuin vielä on jäljellä yksikin liukurata, tai vähäisinkin näkemisen arvoinen asia löydettävänä. Sellainen, juuri sellainen on hän, joka kirjoittaa esipuheita.

* * *

Mitä onkaan tämä halu olla kirjoittanut kirja! Sillä on haihattelua ja pötypuhetta, jota siksi kuullaankin harvoin ja jolla ei koskaan ole ajan ääntä puolellaan, että kauneinta olisivat työn alla olevat ajatuksen liikkeet, sydämen rummutus päätöksenteon levottomuudessa, ihmisen punastus ja kalpeneminen ounastelussa ja syleilyssä, etsimisessä ja löytämisessä. Ei, kauneus, ihanuus, palkitsevuus – ja kirjan merkitys tulevat vasta jälkikäteen. Mitä onkaan tämä halu olla kirjoittanut kirja, joka ei syytä syntymästään selittämätöntä sisäistä paloa ja joka siten ei tiedä, missä määrin se sopii maailmaan, ja on kaino ja häpeissään kuin syntisen ihastuksen kaksimielinen todistaja, ei! kirja, joka on kustantajan ja yleisön välisen järkiavioliiton hedelmä ja kirjoitettu kustantajan toiveiden ja ajan hengen mukaan, kirja, jonka syntymän oikealla hetkellä annettu julistus teki tiettäväksi kaikille, kirja, jonka varalle kriitikolla on jo lapsenlikka valmiina, kirja, joka julkaistaan suotuisalla hetkellä kaikkien yleiseksi hyödyksi: kirjailijan, kustantajan, kirjanpainajan, kirjansitojan, ilmoittajan, lukijan.

Kun haluaa julkaista kirjan, on ensin harkittava tarkoin, mihin aikaan vuodesta sen tulisi ilmestyä. Vuodenaika on ensiarvoisen tärkeä. Tämän asian suhteen kaikki parhaimmat ja viisaimmat miehet ovat yhtä mieltä siitä, että uusi vuosi on se hetki; sillä kirjan ilmestymiseen uuden vuoden aikaan pätee sama kuin mitä Holofernes sanoo iskusta patruunalaukulle: ilman sitä en antaisi koko hommasta edes piipullista tupakkaa.¹

Kun haluaa julkaista kirjan, on seuraavaksi vakuututtava siitä, että haluaa olla hyödyksi. Siihen tarkoitukseen sitä tulee kysyneeksi kustantajalta tai filosofiselta älyniekalta tai vakioparturilta tai ohikulkijalta, millainen on ajan henki. Edellä mainittujen puutteessa voi itse kehittää päänsään jotakin, jonka ei unohda mainita olevan ajan hengen mukaista. Kaikille ei

nimittäin ole suotu ajan hengen ymmärtämiseen vaadittavia hengenlahjoja senkään vertaa kuin epäilijästä saattaa vaikuttaa siltä, että ajan henki olisi moninainen ja että ajalla, vaikka onkin yksi, olisi lukuisia ääniä kuten Maren Ammella.²

Kaiken tämän olen tehnyt, ja siksi ojenan hyvillä mielin korkea-arvoiselle yleisölle joka suhteessa erinomaisen elegantin ja tyylikkään uudenvuodenlahjani. Mitään sellaista en ole tehnyt, että tohtisin imarrella itseäni siitä, että lahjani sopisi koko lukijakunnalle ja ennen kaikkea jokaiselle perheelle, joka juhlistaa joulu- ja uudenvuodenaattoa, että se joka suhteessa olisi hyvän maun mukainen ja voitaisiin ripustaa joulukuuseen silkkinarulla, joka on kiinnitetty kultaiseen kääreeseen.

Tosiaan, olin vähällä unohtaa jotakin. Joskus käy niin, toisinaan vieläkin kehnomin, että pääasia pääsee unohtumaan. Kirjallisessa maailmassa on tapana ja käy-

täntönä antaa pyhä lupaus. Seremoniaa ei ole määrätty yhtä tarkasti. Ennen vanhaan oli, kuten tunnettua, tapana vanhoa kautta kiven ja kannon, Hamlet vannoi kautta hiilihangon, juutalaiset olisivat voineet hoitaa asian säädöttöminkin keinoin. Mutta seremoniahan on yhdentekevä; pääasia on lupaus. Siis, minä vannon: mahdollisimman joutuin toteuttavani 30 vuoden takaisen suunnitelman loogisen systeemin julkaisemisesta, mahdollisimman pian lunastavani 10 vuotta sitten antamani lupauksen esteettisestä systeemistä, samoin kuin lupaan tarjota myös eettisen ja dogmaattisen systeemin, ja lopulta Systeemin. Kunhan tämä on ilmestynyt, ei jälkipolvien tarvitse lainkaan opetella kirjoittamaan, sillä ei ole enää mitään kirjoitettavaa, vaan ainoastaan luettavaa – Systeemi.

*Tanskan kielestä
suomentanut Malin Grahn*

v i i t t e e t

1. Viittaa Ludvig Holbergin näytelmään *Ulysses von Ithacia*, vaikka S.K. siteeraakin kohtaa ilmeisesti tahallaan väärin. – *Suom. huom.*
2. Viittaa Ludvig Holbergin näytelmiin ja runoihin. – *Suom. huom.*